

AMERIŠKI KAPITALISTI NALAGAJO DENAR V INOZEMSTVU.

Južnoameriške republike so njih cilj.

Izžeti jih hočejo kot Mehiko.

Washington, D. C., 20. nov. — (B. M. Manley). — Vojna progentja je povzročila, da se v skrbi ameriških denarnih bankov stekajo biljni dolarjev, ki se smejo obležati, ampak jih je treba naložiti, da bodo prinesli tudi lastnikom zoper dolarje.

Kaj delajo z njimi?

Ali jih nalagajo, da bo Amerika še bolj gospodarsko močna in napovedana, da se razvijejo nežne in nenačeta bogastva, ali rogoj v tuje dežele, da tam dela konkurenco inozemskim kapitalistom in izžemajo slabejše na-

zemski dolarji niso zdaj v napovedanju, da bi se spoprijeli z američnimi, zato bo pa tem jih, ko se bodo lahko pokazali tudi inozemski dolarji na finančnem bojnem polju.

Če se dolarji topo na inozemskem finančnem polju, temelj se, da potem preliva človeški in se može pograbiči z orožjem. Evropska vojna je dosti jasno dokaz, da je tako, pa tudi hujije v Mehiki potrdijo, da ni drugač.

Gotovo je bolj v interesu Združenih držav, če se razvije trgovina z Mehiko in bi iznenavljala ameriške produkte za mehiški barve, srebro, zlato, mahogani in podvo, kakor da romajo ameriški dolarji v druge krajce. Ali znajo kapitalisti, ki se razvijejo v specializaciji, je tak, da hoče povod vladati in imeti svoje interese sicer, da lahko tamkaj monopolizira naravno bogastvo, ter povzroča vojno nevarnost.

Dokazi so tukaj, da ameriški denarni mognete ne misljijo vponiti več kot en drobec od biljnih dolarjev, ki prihajajo zdaj v deželo, za razvoj domače industrije in naravnega bogastva.

Pravijo, da ameriške železnice potrebujejo vsako leto najmanj en biljon dolarjev, ali stvar izgleda tako, da denarni trust jemne denar od železnic, mesto da ga naloži.

Denar bi se lahko naložil še v mnogih domačih podjetjih. Npr. vodne sile niso razvite. Kanalizacija za namakanje zemljišč je lepa. Ali ameriški kapitalisti prepričajo to polje zvezni vladi, da tam stori nekaj, kjer je pomoč bolj potrebna, ameriški milijoni pa romajo v inozemstvo, ker tamkaj obetajo več profita.

Pod pokroviteljstvom finančne podjetje National City Bank, ki je sreča denarnega trusta, se je organizirala Ameriška mednarodna korporacija, da se naloži boljštvu Morgan - Rockefellerjeve skupine v inozemstvu. Njih namen je spraviti pod svojo oblast inozemsko bogastvo južnoameriških republik — Peru, Argentina in Brazilija.

Mesarski trust pošilja vse svoje bogastvo, kar ga lahko pogreši v Argentino in Brazilijo, da spreji pod svojo oblast mesarsko industrijo.

Deblarski trust obrača svoje oči na Kitaj, da se polasti onotom rudnikov, v katerih počivajo neizmerno bogastvo železne rude in premoga.

Guggenheimi, bakreni kralji, i. svoje prospektorje v Južni Ameriki, ki isčejo bogate bakrene rudnike. Neveda prihajajo pri tem lovu za bakrom v navskržje v interes Standard Oil-Almagato Copper družbe.

Bakreni sladkorja so dobili velike kompanije v Braziliji.

To dejstvuje, ki ima manjši interes na inozemstvu bogastvo v Južni Ameriki pod oblasti ameriških vladarjev, ugroza mir Združen-

ameriških vlad je udari la meštarje in prekupce.

Avstralska vlada je udari la meštarje in prekupce.

Falkenhayn prodira v rumunsko planjavo.

Ljudski oderuhi se je ze in zabavlja vlad.

Rumunsko železniško križišče v nevarnosti.

nih državah. Ljudstvo v Južni Ameriki bo ravno tako pisano glede ameriško vrhovno gospodstvo kot Mehikane.

Dospora mora prijeti prejalisnej. Ljudstvo bo zahtevalo, da se ameriške denarne mognote spodlade in v ljudskem interesu zameni njih premoženje. Temperament romanskih narodov je živan in do takih zahtev lahko pride prav kmalu. Potem bo klicajo časopisje ameriških denarnih mognote, da naj pride na pomoc ameriška mornarica in armada in naj maščuje krvice, ki se gode ameriškim državljanom.

Ameriško ljudstvo ima dvojni interes, kako kapitalisti razpolagajo z bogastvom, ki preostaja. Potrebno je, da se to bogastvo naloži v domačih podjetjih, da se pospeši domač razvoj; in ustaviti, da treba nalaganje tega bogastva v inozemstvu, da se varujejo ameriške mednarodne zveze.

Senator La Follette in drugi vidi prihajajočo nevarnost. Jasno je videl predsednik Wilson v mednarodni monopolizaciji v Mehiki fatalne posledice.

Do sedaj še ni videti znamenj, če bo nastopil, da prepreči razširjenje nevarnosti na Južno Ameriko, in brezvonomno bo simpatiziral z gibanjem v tej smeri.

PO DNEVU TRGOVEC, PONOČI PA ROPAR.

Chicago, Ill., 20. novembra. — Angelo Gammato, stanovanec na 2216 Wentworth ave. je živel dvojno življenje. Podnevje je delal v svoji groceriji, ki je bila združena z mesnicem, ponoči je pa služil denat na tak način, ki vodi v ječo. Dvojno življenje je plačal s svojim življenjem.

Policej Herman Errgang, ki je dodeljen policejski postaji v Forest Parku, je slišal ropot voza v stranski ulici. Šel je pogledat, da se prepriča, kaj dela voz ob nenavadni uri ponoči v stranski ulici. Ko se je preblížil vozu, je videl, da sta dva neznanca, ki sta stala na Gammatomovem vozu, spustila iz rok zavoje in zbežala. Gammato je segel po nabasanilih samokresih, ki so ležali trije pod sedežem. Ali še preden je ustrelil, počil revolver policeja in Gammato se je zgrudil smrtno zadet.

Na vozu so dobili za tri tisoč dolarjev ukradenega blaga.

Zena Gammata izjavila, da ji ni bilo nič znanega o Gammatomovih ponocnih pohodih.

Milwaukee, Wis., 20. novembra. Lekarji v Milwaukee so pričeli boj proti tovarnarjem, ki izdelujejo smodke.

Na shodu lekarjev je bila sprejeta rezolucija, v kateri priporočajo članom svoje organizacije, naj ne prodajajo smodk po 5 centov, pri katerih je šla cena na debelo tako kviško, da se jih ne drobno ne more prodajati po šest za 25 centov. Podražitev je brez pametna in tudi ni zanjo zvrokov.

Pittsburgh, Pa., 20. novembra.

Velika porota je dvignila točko proti Leonu Harterju, da je due

26. julija t. l. ustrelil svojo 35letno ženo Pavlino Harter.

Pavlina Harter je bila ustreljena na kakih 100 čevljev od njenega doma na 353 Darragh ulici, ko se je z njenim soprogom vrnila od obiska pri sorodnikih. Njen soprog je bil ravno takrat obstreljen v nogu. Harper vedno trdi, da je vanj in na njegovo soproga strejal neznan človek iz varnega krtja, ki je čakal manjšu, da izvrši napad.

Baroni sladkorja so dobili velike kompanije v Braziliji.

To dejstvuje, ki ima manjši interes na inozemstvu bogastvo v Južni Ameriki pod oblasti ameriških vladarjev, ugroza mir Združen-

Sidney, N. S. W. (Po pošti). — Največja kupčija s pšenico se je ravnokar izvrnila v Avstraliji. Avstralska vlada je prodala britski vladi 20,000,000 buš. pšenice, ki tehta nad 500,000 ton. Britska vlada je plačala avstralski vladi zanje dvajset milijonov dolarjev. Avstralski farmer dobi za vsak bušelj, ki ga je prodal svoji vladi, en dolar manj eno šestinsto centa, ki gre avstralski vladi za trud pri posredovanju kupčije. Ni čudo, če vsi privatni meštarji in prekupeci zabavljajo avstralski vladi in stokajo o slabih časih, ker ne morejo ljudstva opniteni in si nabasati žepe z lepim profitom.

Avstralska vlada je prevzela vso pridelano pšenico, in je od časa do časa sklenila velike kupčije. Se nikdar, odkar obdelujejo zemljo v Avstraliji, ni farmer dobil tako visoke cene za pšenico in klubn temu plačuje ljudstvo le pet centov za dva funta kruha. Ljudstvo v Avstraliji je sedaj prilepo spoznavati, kakšen blagostan je ljudstvo prinaša podprtanjem socializem točno in vestno, ne da bi bili producenti oskodovan.

Kdo se držne po tem dogodku še trdi, da je socializem neizvedljiv. Pšenico je kupila vlada od vlade in britska vlada plača prevoz, ki ga izvrski vladno trgovske brodovje, ki računi mnogo manj za prevoz kot privatni podjetniki. Več drugih oseb je ranjenih, ki so delale v bližini.

Riverhead, N. Y., 21. nov. — Tovarnarji, ki konzervirajo kisle kumarice, se pritožujejo, da letos primanjkuje cvetija. Plačati jih morajo zdaj po \$100 tona, dasaravno so za zgodnje cvetljajoč dobitili farmerji le \$20 za tono. Riverhead je daleč naokoli znan kot trg za cvetljajoč in drugo zelenjavo.

New York, 21. nov. — Na vlačilni ladji "Rambler" je razpoločil parni kotel. Z ladijo sta šla na dno in pomorčak in kurjač, pa tudi kapitan in strojniki sta mrtava. Več drugih oseb je ranjenih, ki so delale v bližini.

Riverhead, N. Y., 21. nov. — Tovarnarji, ki konzervirajo kisle kumarice, se pritožujejo, da letos primanjkuje cvetija. Plačati jih morajo zdaj po \$100 tona, dasaravno so za zgodnje cvetljajoč dobitili farmerji le \$20 za tono. Riverhead je daleč naokoli znan kot trg za cvetljajoč in drugo zelenjavo.

London, 21. nov. — Holandska vlada je naročila svojemu poslanku v Berlinu, da naj obvesti nemško vlado, da je deportacija Belgijcev napravila mučen vtip v Holandski.

Ogonjen nakup pšenice je učinkoval tudi na Angleščini, da je takoj padla cena hlebnu kruhu za dva centa, in prisilil je oderuhe pripravi za prodano pšenico, bo mognec, ki jo ponujajo Angliji na prodaj.

Ta kupčija je podučljiva za delave, ker dokazuje, kaj bi se delalo vse storiti za ljudski blagostan v socialistični družbi, v kateri ne morejo privatni interesи oropati ljudstva za sadove njih dela.

Teheran, 21. nov. — Dnevnik "Telegraaf" poroča, da je nemška vlada naročila hišnim posestnikom v Dianutu v Belgiji, da pravijo hiše, ki so bile razstavljene v bitki v avgustu 1914. Edor noč popraviti hiše, mora odpeljati podrtine in obdelati zemljo. Mesto je dobitilo tudi ukaz, da popravi cerkveni svonik. Nemška vlada je obljubila \$3,000 pomoči iz belgijskega proračuna. Mesto je protestiralo proti odredbi.

Berlin, 21. novembra. — Načote se bližajo Krajovi, glavnemu mestu zapadne Valahije.

Krajova (Craiova) leži malo vzhodno od reke Juil in je važno strategično železniško križišče za zapadno Valahijo, kjer se križajo tri železnice.

SRBI SO ZDAJ NA DOMAČIH TLEH. — ANGLEŠKI NAPADI OB ANKRI SE NISO OBNESSI. — NA TALIJANSKI FRONTI NAPADAJO AVSTRIJCI. — PORTUGALCI ZMANJŠUJEJO NEMŠKO VZHODNO AFRIKO. — IZGUBE RUSOV.

Berlin priznava izgubo Bitolja in Sofija poroča, da se razvija velika bitka severno od trdnjave. Bitolj je že pod ognjem nemških topov. Militaristični zvedenci v Berlinu so mnenju, da bo nova fronta nemško-bolgarske armade močnejša, kakor je bila prejšnja. Bolgari so dobili nova pojačanja iz Turčije in Dobrudže.

RUMUNIJA: Veselje zaveznikov nad zmagami v Makedoniji je pa nekoliko zatemnila vest iz Berlinu, ki poroča, da so avstro-ogrške čete forsirale izhod iz gorskih ožin v sednograških prelazih in odprle pot na planjave v Valahijo. Nemško uradno poročilo se glasi, da so Falkenhaynovi čete dosegale do železnic, ki teče od Donave do Krajove, torej do točke, kjer lahko napadejo na bolgarsko rumunsko armado južno od Vulkaanskega prelaza in rumunske čete v Oršavi. V Londonu priznavajo, da je postal vsled tega poludne za Rumunce zelo resen in Bukarešti je zopet v nevarnosti. Nemški vojni zvedenci so zmirjal prekvalificirali, da bodo armada centralnih sil z lahko pregažljivo Rumunijo, čim se enkrat izvlečejo iz transilvanskih prelazov. Dalje se glasi nemško poročilo, da je bilo v dveh tednih ujetih blizu 20.000 Rumuncov. V Bukareštu ne omenjajo nicesat o kakem večjem uspehu sovražnika, pač pa navajajo svoj uspeh v okolju Dragoslavija; namesto tega pa poroča Petrograd, da se Rumunci umilejajo dalje v dolinama Juil in Alt.

FRANCIJA: Berlin poroča, da so Angleži deloma izgubili in deloma dobili pri svojih ponovnih napadih v okolju Anere.

IZ OSTAHLIH bojišč ni posebnih novic.

SRBI ZOPET V BITOLJU.

Solun řez Pariz, 20. nov. — (Uradno.) Naše in srbske čete so okupirale Bitolj v nedeljo od osmih zjutraj na dan obletnice prve okupacije tega mesta po Srbih leta 1912. Okupacija Bitolja je sledila vročemu boju v soboto, ko so srbske čete iztočno do Črne obale Grunštete in z ljutim protinapadom odbrnile Bolgare na hrib ţ. 1212. Nato so Srbi z nasokom vzel hrib ţ. 1378 in sovražnik je v neretu pobegnil proti severu. V okolju južno od Bitolja so napredovali francoske in ruske čete v smeri proti Holevevu. Zaveznike čete zmagovito prodirajo na vsi fronti od reke Černe do jezera Prespa.

Berlin, 20. nov. — (Uradno in brezčinkovo v Sayville.) Sovražnik je vspelo, da je okupiral hrib ţ. 1378 južno od Bitolja in na sever bolgarske čete so zasedle nove pozicije severno od mesta. Bitolj smo ostavili. Na macedonsko fronto so doseglo nove nemške posadke. Srški napadi v okolju Magonie so bili odbiti.

RUMUNCEM GRE SLABO.

Berlin, 20. nov. — (Uradno.) Iztočno od doline Putna in gorovja Gjergja se bavarški polki odbrili močne ruske napade južno od Hegjese. Naše divadelenske operacije na južni sedmograški fronti so dosegle način: Avarške čete so izsilile izhode iz gorskih ožin v planjave Valahije kljub hrabrem upiranju od strani Rumuncov. Močne rumunske

(Dalje na 3. str. 1. kol.)

Stavka izdelovalcev smodk je skraj dobijena.

Milwaukee, Wis., 20. nov. — Sodarna v tovarni Coraza Cigar kompanija je skoraj dobijena.

Kompanija je poizkusila, da prične z delom v delavnicu na vogalu 20. in Galena ulic, pa je poizkusila ponosrečil.

Zamoreci so vojaško disciplinirani, vendar pa ne bodo odšli na bojišči, ampak bodo delali.

Vsek zamorski delavski bataljon je pod poveljništvom visokim.

Fort Clinton, O., 20. nov. — Veliko škodo je napravil požar v sodarni v Oak Harborju. Pogorelo je bilo za \$5,000 lesa. Ognj

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cena enkratna po dosegri. Nakupujte se na vrednico.

Narodna: Zadnjene države (človek Člino) in Canada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in \$6 za tri meseca; Chicago in Illinois \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.125 na tri meseca.

Naslov se vse, kar ima stik s Slovani:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays OWNED BY SLOVENIAN NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on application

Subscription: United States (except Chicago and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year).

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Teléfono Lawndale 4835.

Socializma se ne more ustaviti.

Preiskava o položaju žensk, ki so zaposljene v trgovini, so odkrile že dne stvari o izkorisčevalnih metodah trgovskih princev. Javnost je izvedela, da trgovske nastavljence dobivajo v velikih mestih tudi po 4, 3 in celo 2½ dol. plače na teden. Povprečna mezda seveda znaša od pet do šest dolarjev na teden. S tako mezdo na teden se more izhajati tudi najskromnejši človek, četudi je postal umetnik v stradanju, in v črno so zadeli ljudje, ki so rekli, da take meze pospešujejo prostitucijo. Take razmere bi odpravili najhitrejše, če bi legislaturne zbornice sprejele zakon, ki določa tako visoko minimalno mezdo, da se lahko z njo poštenu izhaja. Če hočemo pa čakati, da trgovski kralji v kraljevici pridejo do prepričanja, da so tako nizke meze pravi škandal in da jih je treba zvišati tako visoko, da krijejo troške poštenega življenja, pa lahko čakamo do konca sveta.

Seveda je stara pesem, če hočejo podjetnike prisiliti postavnim potom, da zvišajo mezdo, da podjetniki takoj zakričejo, da postavljajo zbornica nima pravice se vmešavati v njih posle. Razlike ni prav nobene, če je podjetnik rudniški baron ali pa trgovski princ. Izjeme so med njimi, ki priznajo postavljajeni zbornici pravice, da sime urejevali mezde in druge delavske razmere. Vprav te izjeme potrdijo pravila, da večina podjetnikov nasprotuje, da bi postavljajene zbornice z zakoni urejevale delavske razmere: delavni čas in mezdo.

Manjšina podjetnikov, ki priznava postavljajeni zbornici pravice do urejevanja delavske razmer, ne prihaja do tega zaključka iz človekoljubija, ampak vodijo jo materialni interesi.

Tako je n. pr. neki Strauss, predsednik zveze trgovcev z nemškim blagom na drobno v New Yorku, odprt vstopil na zborovanju zvezne, da je pravilno, če postavljajena zbornica določi minimalno plačo. Svojih nazorov ni podpiral s sentimentalnimi frazami o človekoljubju, marvej je dejal, čimbolj bodo plačane prodajalke v trgovinah, toliko bolj bodo gledale za koristi gospodarstva.

Ko je Ford pred nekaj tedni uvedel za svoje delavke v tovarni in v pisarni 3 dol. dnevne minimalne plače, so njegovi višji uradniki izjavili takoj, da se to ni zgodilo iz človekoljubija, marvej se skušuje pri moških delavcev dokazati, čim boljje je delavec plačan in čim lepše se ravna z njim, toliko več dela izviri za svojega delavljalcem. In Fordovi uradniki so svoje traditve podprtali s težko.

Ko je Ford pred nekaj tedni uvedel za svoje delavke v tovarni in v pisarni 3 dol. dnevne minimalne plače, so njegovi višji uradniki izjavili takoj, da se to ni zgodilo iz človekoljubija, marvej se skušuje pri moških delavcev dokazati, čim boljje je delavec plačan in čim lepše se ravna z njim, toliko več dela izviri za svojega delavljalcem. In Fordovi uradniki so svoje traditve podprtali s težko.

Na to je Bryan prešel na svojo glavno točko, ki je bila skrbno prikrica z dnevnim redom, da se odpravi pijačo. Se preden je vstopil v Orkestrsko dvorano, je dejal, da morata republikanska in demokratična stranka sprejeti prohibicijo v program, preden prideva v prihodnji volilni boj.

Na shodu je to povedal z drugimi besedami. Dejal je, da je en sam pravi bog, devet je pa kritični bogov. Med krive bogove je najdaljši kritični bog, ki je imel uspeha, je razbil šipo.

Najdaljši je mr. Ruemmel, in njenega dvanajstletnega sina nezavestna. Omamil ju je premogov plin, ki je prihajal iz peči, v kateri je bil odhod za dim zabit.

Oba sta v kritičnem položaju.

Newark, Ohio, 20. nov. — 21letni Carl Dickey in 22let. Cecil Burrel sta šla na lov. Ves dan sta lovila divjačino in se pri tem pogovarjala tudi s "stekleničico."

Dickey je govoril malo. Rekel je, če bi se svet vrnil k pravemu bogu in se odpovedal osebnim koristim, ki je maska za krive bogove, bi se necta na svetu spremeni v plig, vojni bojni bi utruhnil, vojne zastave in bale povezane v parlamentih morajo v zvezki vsega sveta.

Bryan je seveda pozabil povejati, da potrebuje da producira s stranom in skoli ljudstvo in ga uradi, da vero v pravega in edine

dicu, je Dickey pograbil puško, jo

po \$28 in \$30 tona, danes pa stanejo \$38 in \$40. Cena je šla v enem letu za \$10 navzgor.

Prišli so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj. Prosveta pravi delavski list, pisan za trebe izobrazbo in zabavo delcev.

Prvič so dolgi zimski večeri, sprehode je premrzo, za k potku je prezgoda. Kaj je bolj naravnega kot da se človek vse za mizo ali k peči, vse in v dober list ali knjigo in čita. Razen to dolge zimsko večere vam dnevnik Prosveta, kot nalašč. Načrtite se torej nanj

ŽRTVE.

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Nadalevanje)

Toda varal se je v svojih nadah. Čas je potekal, dan obravnavne se je bližal, pa ni eno ni drugo se ni obistinilo . . . Začelo mu je prihajati vroče . . . Neprijetni občutki so se ga lotevali. Pa ne, da bi moral naposled res k sodišču! . . . Kako bi bilo že to ponizevno zanj! . . . In vendar, če se še v zadnjem hipu ne predragači kako kaj — Da bi ga sodili in morda obsodili, v njegovi odsotnosti . . . to piše celo ne! . . .

In začel je misliti kako bi se dalo vsemu temu izogniti? Da bi šel k Tomažu ter ga prosil? . . . Za ves svet ne! . . . Ne, pred kakim liberalcem ne ukloni glave, in če bi mu šlo za življenje! . . .

Bilo je v nedeljo, prihodnji torek pa se je imela vršiti obravnavna. Župnik je velel Mici, Tomaževi ženi, po cerkovniku sporočiti, da naj se po maši pri njemu oglaši.

Mica je bila zelo radovedna, kaj bode zvedeli pri župniku. Štela si je v izredno čast, da je bila klicana, in bila je vedel tega med službo božjo kako raztresena. Po končanem svetem opravilu pa je hitela v župnišče.

Župnik je bil še v talarju, ko je stopila pred njega. Obrnil se je proti njej, pogledal jo najprej nekakno debelo, potem pa je zanižal.

Molčal je preeej dolgo, Mica pa je trepetala čakala, kaj bode. Naposlед izpogovoril župnik, še vedno miže:

"Vaš mož me torej toži! . . ."

"Ježes Marija, pa saj ne!" se zgrozi Mica in noge se ji zašibe, da se obdrži komaj pokonec.

"Vaš mož me toži," ponovil župnik in povzdigne nekoliko večje svojih oči, pri jih takoj spet povezne. "Pravi, da sem ga razčilil! . . . Ali slišete — jaz njega razčilil! . . ."

"Saj ni mogoce, saj ni mogoce!" zaječi Mica in si začne brisati solze. "Da bi si upal kaj takega! . . ."

"To je bil udarec, ki ga gospod Rajmund ni prebolel tako kmalu. Njegovo srece je hrepeleno po maščevanju, in bolj nego kdaj poprej je poudarjal, da ne odjenja prej, dokler ne izgine zadnji liberalci iz njegove župnije! . . ."

"Uh, uh, uh!" zatulji Mica in se razjoče na glas. "Kaj naj storim, jaz nesrečna!?"

"Storite, kar veste in znate!" odvrne župnik, še vedno nepremakljivo stoječ na svojem mestu.

Gоворil je gravitetno, počasi.

"Jaz vam ne dam nikakega sveta," je nadaljeval.

"— Povedeli sem vanu le hotel, kakšnega moža imate . . . Žena ima do moža veliko moč, ako hoče . . . Mien, vi ste v tem oziru, kakor se mi zdi, dosti zamudila! . . . Toda jaz vam ne svetujem nič! . . . Zdaj greste lahko, ko veste . . . A možu ne pravite, da sem vas klical! . . . Misliš bi, da hočem prošiti . . . Ne, jaz ne prosim nikogar! . . . Poidje in gledite, da ne izgine ves blagoslov iz vaše hiše! . . ."

Mica je joknje odšla.

Ko pa je bila dospela domov, je planila srdito na moža. Vihtela je pesti nad njim, bila z nogami ob tla ter kríčala:

"Fej, fej — sram te budi, sram! . . . Oh, kaj takega — saj pravim no! . . . Da se Boga ne boj! . . . Sram te budi, sram, sram! . . . Fej! . . ."

In pljunila je predenj.

Tomaž ni bil navajen takih nastopov. Bil je strogi, in žena in hei sta imela strah pred njim. Da si je žena upala danes govoriti tako z njim, je moralo imeti svoj poseben vzrok. No, in Tomaž je takoj sluhil pravo. Čudil se je itak že, da žena se ni bila niti zvedela o tožbi. Bil je pripravljen na to, da se bo togotila, kadar bo slišala o tem. In morda je baš radi tega ostal zdaj mere in raznodušen nasproti izbruhom njene razjarjenosti.

Črna pa, ko si je bila ohladila nekoliko svojo jezo, je nadaljevala kríče:

"Kako hocemo, da bi bila srečna naša hiša, ko si tak! . . . Prej ali slej nas mora zadeti kaže božja! . . . In radi tebe bova trpel še medve! . . . Saj se nas že zdaj ogibljo ljudje! . . . Ta tukaj bi bila lahko že omogočena, če bi bil ti drugacen! . . . Dolfeta si pregnal — ni ga več! . . . Kaj bi tudi hodil, ko si mu pokazal vrata! . . ."

Mica se je bila dotaknila stvari, o kateri bi Tomaž drugikrat ne bil molčal. Da se je jezila radi župnika, se mu je zdele povsem naravnov. Poznal je njeno duševno obzorje in ni ji zamegal.

A ko je opomnila Dolfeta, je zavrelo po njem. Toda baš kar je videl, da je žena nenavadno razgreta, se danes in hotel pregovarjati že no. Domovni prepriči in ljubil. Zahteval je od nje absolutno pokorečino, katero mu je na zadnjo tudi izklazovala. A danes, ko je bila tako razburjena in podsečvana, je bila nevarnost velika, da se mu postavi. Da bi se izognil posledicam, ki bi bile nastale iz tega, je rajš kelj. Kralj je pravil Poljanom ter postil, da sta žena in hei same pričnile . . .

Dežel se ni, ali slabje volje je vendar bil. Vendar je, kakor mislijo in govorijo ljudje o njem, zaradi te tožbe. Se omogoči pristaši njegovi, se se blagovata po tihem, da niso na njegovem mestu. Če se govoriti, in niso, so mu pristrejavali, začenjaš pa se zmanjšati v glasnost, ces držiš te spomini, župnikom v gotovo skruto. Prav tako pa se celo trditi. "Zanesaval ga je župnik, koste vrede da res!" Prestrelka je bila, da bi se niso med njo.

Domovni je bil prepričan, da bo se imel posledice, katerih rezultat je bila razstreljava. Na dan, ko je župnik na temi dan, se je včasih včasih, da tudi župnik ne more, sega župnik, da ga ne smeta. A skočište, počneš početno od točke, da bi bil zato

preklical svoje besede. Pričakoval je dan na dan, da se mu približa.

A ni ga bilo, in prišlo je do obravnavne . . . Gospod Rajmund je postopal tudi pred sodnikom samozavestno in oblastno, kakor je bila njegova navada. Posegal je vedno vmes, ko so govorili drugi, in očteval je priče, če niso izpovedale tako, kakor je mislil, da bi morale.

Sodnik ga je opominjal nekolikokrat izlepa, a ko ni izdal nič, je izpregovoril z njim ostreje. To pa je gospod Rajmund razčilil.

"Tako torej," je začel, "tako se govoril z mano! . . . Oni tam so torej več nego jaz! . . . Oni smejo, jaz ne! . . ."

"Oni niso nič več nego vi, a tudi vi niste nič več nego oni!" odvrne odločno sodnik. "Tukaj pred mano ste vsi enaki!"

"Tako! . . . No, bono videli . . . Saj so še večji gospodje na svetu!"

"Groziti si ne pustim!" odvrne sodnik. "Posvarim vas še enkrat, gospod župnik! . . . Če ne odjenete, sem prisiljen vam pokazati svojo moč! . . ."

Gospod Rajmund bi bil rad še kaj rekel. Do posvetnih oblastev ni nikdar imel posebnega sploštovanja. Kaj je bil tak sodnik v njegovih očeh! . . . In vendar si ni prav upal. Molčal je poslej in nervozno zgibal z ramami, dokler ga ni sodnik pozval, da naj spet on govoril . . . Končno je dvigne dim preko hriba, večina se plazi po soteski nad hišami in iz njega padajo sajje kakor snežinke novemberskega snega.

Največje poslopje v naselbini je prodajalna, ki je last premoških družbe. Na malem griču koncem soteske je cerkev. Ne

daleč od prodajalne pa zija črna odprtina, hodnik v rudnik. Tu notri hodijo dan za dnevom premoški, se dvigne dim preko hriba, večina se plazi po soteski nad hišami in iz njega padajo sajje kakor snežinke novemberskega snega.

To je bil udarec, ki ga gospod Rajmund ni prebolel tako kmalu. Njegovo srece je hrepeleno po maščevanju, in bolj nego kdaj poprej je poudarjal, da ne odjenja prej, dokler ne izgine zadnji liberalci iz njegove župnije! . . .

Imel je samo še to na umu, kako bi dosegel čim preje svoj namen. Kaj mu je bilo za blagovskej župljanev? . . . Kaj se je brigal za to, da so se črtili in sovražili med sabo, da je bil zasažen prepri že v rodbinah, da so žene nasprotovale možem, da so hodili otroci druga pota nego starisci? Videl je samo en cilj, in vse njegove misli so se vrtele edino o tem, kako bi zadostil svoji maščevalnosti, kako bi moralno in gmotno ugnobil svoje nasprotnike . . . Lotila se ga je bila neka manja, ki je bila posledica slepe strasti in ki ga je silila, da je tuhatal noč in dan, kako bi skodoval tistim, ki se niso brez pogojno pokorili njegovi besedi, ki se niso oklepali radovoljnega njegovih tesnorščenih nazorov.

Prvo nedeljo po svoji obsodbi je napravil pridigo, v kateri se je primerjal s Kristusom, ne sicer naravnost, a vendar tako, da je to primero razumel vsakodobno lahko. Kristusa so po nedolžnem preganjali židje, njega pa liberalci, katere je imenoval pri tej priliki hujše od židov.

Imel je sicer navado, da je pridiguje živahnemu agiral z rokami, da je vpil in moduliral nepruhom z glasom; danes pa tega ni storil. Stal je mirno, kakor bi bil pribit, roke položene na rob prišnjice, oči zaprite . . . Globoka užaljenost se mu je brala na obrazu . . . Glas mu je bil zamolkel, tresič, kakor človeku, o katerem se je batil, da ga zdaj in zdaj premaga bolest . . . Besede je izgovarjal še bolj rezko, še bolj afektirano nego po navadi. A govoril je navzlie temu z nekim zanom som in petosom, ki je pretresal sreca . . .

Učinek ni izostal . . . Kmalu se je razlegel glasen jok po cerkvi, in jezni, srditi pogledi so švigli na brezbožne liberalce. In čim dalje je govoril župnik, tem hujši je postajal jok, tem hujš je kuhal jeza v srečih bogabojecih privržencev njegovih.

Da bi pa bila prispoloba lastne osebe s Kristusom še popolnejša, je izmolil gospod Rajmund po končani pridigi tudi še očenač in češčenamarijo s pristavkom: "Za tiste, ki me preganajo in sovražijo!" . . .

Kdo bi bil zlaj še dvomil o njegovi plemenitosti? . . . Molil je za svoje sovražnike kakor Kristus na križu! . . .

In sed njegovih pristašev je prikipele do vrhuncu.

Ta sed je dobil deloma duška že precej po maški zunaj cerkve. Najgrše prislovice in posvode so donele liberalcem na ušesa. A tudi ti niso ostali dolžni. In tako se ljudje niso vračali pomirjeni in pokrepčani po božji besedi, nego razdraženi in s sovraštvom v sreču od svetega opravila proti domu . . .

Učinek ni izostal . . . Kmalu se je razlegel glasen jok po cerkvi, in jezni, srditi pogledi so švigli na brezbožne liberalce. In čim dalje je govoril župnik, tem hujši je postajal jok, tem hujš je kuhal jeza v srečih bogabojecih privržencev njegovih.

Da bi pa bila prispoloba lastne osebe s Kristusom še popolnejša, je izmolil gospod Rajmund po končani pridigi tudi še očenač in češčenamarijo s pristavkom: "Za tiste, ki me preganajo in sovražijo!" . . .

Kdo bi bil zlaj še dvomil o njegovi plemenitosti? . . . Molil je za svoje sovražnike kakor Kristus na križu! . . .

In sed njegovih pristašev je prikipele do vrhuncu.

Ta sed je dobil deloma duška že precej po maški zunaj cerkve. Najgrše prislovice in posvode so donele liberalcem na ušesa. A tudi ti niso ostali dolžni. In tako se ljudje niso vračali pomirjeni in pokrepčani po božji besedi, nego razdraženi in s sovraštvom v sreču od svetega opravila proti domu . . .

Huje se pa se je godilo zvečer. Nastali so na raznih krajih vasi pretepi, ki so imeli krvav izid in tako nekako delo. Zakopal ga je že čestrevljev globoko, zavrtal, nasul smodnika, zabil in razstrelil. Nakladal je vozove in v duhu računal, koliko bode zasluzili. Med odmorom posegel je po jedi, ki jo je seboj prinesel. Kos kruha s koščekom svinjskega mesa, obojeno suho, bilo je po navadi njegovo koso.

Včasih mu je žena pridejala tudijo župnika. Že zagriznil ga je, ali sponmil se je otrok, ki mu bodo priskrpljili naproti vračajočemu se od dela, in položil ga je nazaj.

Preeej let je že kopal in nakladel premog v teji jami. Vedno enako delo. Zakopal ga je že čestrevljev globoko, zavrtal, nasul smodnika, zabil in razstrelil. Nakladal je vozove in v duhu računal, koliko bode zasluzili. Med odmorom posegel je po jedi, ki jo je seboj prinesel. Kos kruha s koščekom svinjskega mesa, obojeno suho, bilo je po navadi njegovo koso.

Včasih mu je žena pridejala tudijo župnika. Že zagriznil ga je, ali sponmil se je otrok, ki mu bodo priskrpljili naproti vračajočemu se od dela, in položil ga je nazaj.

Ravnatelj se je vgriznil v ustno se zrnival in dejal odločeno.

"Torej zapremo rov, izpraznili boste stanovanja. Še prosili me boste za delo." Skočil je na lokomotivo, motornik je obrnil kljuko in odpeljal se je. Za njim je pa letela kletev delavev.

Počasi so premoški priprigadi zopet luči in se vračali po hodni-

Rudeča črta.

Spisal Jože Ambrožič.

Globoko v jarku med dvema hriboma, po katerem teče umazan potok, se nahaja premogov rov, last W. Coal Co. Sredi sivega kamena ob jarku stoji enolični hišič, ki je bil narožen iz rova. Sredi naselbine se diviga visoko poslopje za nakladanje premoga na železniške vozove, in tu ropota in se kadi ves dan.

Premogov prah se meša z dimom, ki prihaja iz poleg stojecih dimnikov, kateri štrle iz strehe poslopja, v katerem ropotajo parni stroji in brenči dinamo. Malokaterikrat se dvigne dim preko hriba, večina se plazi po soteski nad hišami in iz njega padajo sajje kakor snežinke novemberskega snega.

Največje poslopje v naselbini je prodajalna, ki je last premoških družbe. Na malem griču koncem soteske je cerkev. Ne

daleč od prodajalne pa zija črna odprtina, hodnik v rudnik. Tu notri hodijo dan za dnevom premoški, se dvigne dim preko hriba, večina se plazi po soteski nad hišami in iz njega padajo sajje kakor snežinke novemberskega snega.

Med premoški je prehledel malo in dejal suho s prisiljenim smehom na ustnih.

"Mi hočemo le vam dobro" in skomogil je z ramami.

"Poprej naj poginem od glasu, kateri je pogrešan, nekaj je potegnil zavojniku bila primorana vzet na naročilo po ceno, ker je vedela, da premoški zaslužijo raje nekaj, kakor nič, vzel je naročilo in je primorana seveda odtrgati deset centov pri vozu."

Med premoški je prehledel malo in dejal suho s prisiljenim smehom na ustnih.

"Ravnatelj je prehledel malo in dejal suho s prisiljenim smehom na ustnih.

"Mi hočemo le vam dobro" in skomogil je z ramami.

"Poprej naj poginem od glasu, kateri je pogrešan, nekaj je potegnil zavojniku bila primorana vzet na naročilo po ceno, ker je vedela, da premoški zaslužijo raje nekaj, kakor nič, vzel je naročilo in je primorana seveda odtrgati deset centov pri vozu."